

LEKCE 2

ROZKAZOVACÍ ZPŮSOB - НАКАЗОВИЙ СПОСІБ

Rozkazovací způsob má pouze tvary 2. os. j.č. a 1.a 2. os. mn. č.
Rozkaz se tvoří od kmene přítomného času dvojitým způsobem.

1.	2. os. sg.	-И
	1. os. pl.	-ІМО
	2. os. pl.	-ІТЬ

1. Obvykle pod přízvukem:

беру́, бері́мо, бері́ть; живу́, живі́мо, живі́ть; іду́, іді́мо, іді́ть; печу́, печі́м(о), печі́ть.

2. U sloves s přízvuchou předponou **ви-**, jež mají bez předpony přízvuk na konci:

ві́бери, ві́берімо, ві́беріть X беру́, бері́мо, бері́ть; ві́жени, ві́женімо, ві́женіть X жену́, жені́мо, жені́ть

3. U sloves s příponou **-ну-** v infinitivu po souhlásce:

кивну́, кивні́мо, кивні́ть; крі́кни, крі́кнімо, крі́кніть; моргну́, моргні́мо, моргні́ть; сту́кни, сту́кнімо, сту́кніть

4. U sloves s kmenem končícím na **л** nebo **р** po souhlásce

підкрэ́сли, підкрэ́слімо, підкрэ́сліть; прові́три, прові́трімо, прові́тріть

2.	2. os. sg.	-О (nulová koncovka)
	1. os. pl.	-МО
	2. os. pl.	-ТЕ

1. po samohláskách: *гра́й, гра́ймо, гра́йте; купу́й, купу́ймо, купу́йте; сті́й, сті́ймо, сті́йте.*

2. Po souhláskách **б, п, в, м, ж, ч, ш, щ, р**

не горб(ся), не горбте(сь); сип, сипмо, сипте; став, ставмо, ставте; ознайом, ознайоммо, ознайомте; ріж, ріжмо, ріжте; поклич, покличмо, покличте; руш, рушмо, руште; морщ, морщмо, морщте; повір, повірмо, повірте

3. Po souhláskách **д, т, з, с, л, н** rovněž mizí, přičemž dochází k měkčení uvedených souhlásek, jež se v písnu označuje měkkým znakem:

сядь, сядьмо, сядьте; трать, тратьмо, тратьте; чисть, чистьмо, чистьте; лязь, злязьмо, злязьте; повісь, повісьмо, повісьте; визволь, визвольмо, визвольте; стань, станьмо, станьте

POZNÁMKY:

1. Od slovesa *істи* se rozkazovací způsob tvoří takto: *їж, їжмо, їжте.*

Slovesa *доповісти, розповісти* rozkazovací způsob netvoří, v těchto případech se obvykle užije formy nedokonavého způsobu: *доповідай, розповідай;*

2. Souhlásky **г, к** se v rozkazovacím způsobu mění na **ж, ч**. Souhlásky **з, с, х** ve slovesech typu *казати, писати, брехати* se mění na **ж, ш**: *бігти — біжу́, біжі́мо, біжі́ть; лягти — ляж, ляжмо, ляжте; пекти — печу́, печі́мо, печі́ть; казати — кажу́, кажі́мо, кажі́ть; писати — пишу́, пиші́мо, пиші́ть; брехати — (не) брешу́, (не) бреші́ть;*

3. Všechna slovesa se sufixem **-ува- (-юва)** mají před koncovkou rozkazovacího způsobu **у (ю)**: *вимірю́й, просмóлю́й, розка́зу́й*

Rozkaz pro 1. a 3. osobu singuláru a 3. osobu plurálu tvoříme pomocí částic **ХАЙ, НЕХАЙ** a určitého tvaru plnovýznamového slovesa v přítomném/jednoduchém budoucím čase oznamovacího způsobu.

хай прочитаю, нехай напише, хай знают

Tvoříme-li rozkaz od sloves dokonavého vidu, je tento rozkaz kategoričtějši, než rozkaz utvořený od sloves nedokonavého vidu.

*Сядь! x Сідай!
Sedni (si)! x Posad' se.*

1. Використовуючи наказовий спосіб, скажіть Олені, що вона має зробити.

Vzor: *виконати вправу – Олено, виконай вправу.*

1) сидіти спокійно	6) застібнути кurtку
2) перегорнути сторінку	7) не обманювати під час іспиту
3) не заважати працювати	8) залишити записку
4) не сваритися з сестрою	9) одягтися потепліше
5) пам'ятати про все	10) випрасувати спідницю

2. Реагуйте за зразком.

Vzor: *Показати тобі фотографії? – Покажи, будь-ласка.*

1) Зателефонувати тобі завтра?	6) Загорнути пакунок?
2) Принести тобі ще шматок хліба?	7) Нагодувати котів?
3) Зачинити двері?	8) Роздрукувати цей текст?
4) Сходити за продуктами?	9) Поговорити мені з ним?
5) Прибрати в кімнаті?	10) Розбудити їх вранці?

3. Утворіть наказовий спосіб.

Vzor: *Треба працювати сумлінно. – Працюйте сумлінно.*

1) Необхідно вивести пляму.	6) Слід переодягтися в урочистий одяг.
2) Треба прибрати на кухні.	7) Рекомендую усміхатися побільше.
3) Раджу відвідати лікаря.	8) Необхідно вивчити нові слова.
4) Треба підігріти обід.	9) Треба заповнити цю анкету.
5) Слід влаштувати вечірку.	10) Не раджу відповідати на це питання.

4. Утворіть давальний і орудний відмінки однини та множини:

Урочи́ста церемо́нія, отру́йне зілля, окре́ме запитáння, матеріа́льна ці́нність, лі́сяче ху́тро, руде́ лисе́ня, кана́тна до́рога, глибо́ка неприто́мність, стихі́йне лі́хо, непрацю́юче гальмо́, штáтний праці́вник, нержаві́юча сталь, неупере́дженне рі́шення.

5. Утворіть родовий відмінок однини та множини.

Керамі́чна ва́нна, гірська́ місце́вість, чо́рне білче́ня, примусо́ве викона́ння, до́блесний во́їн, кана́тна до́рога, пра́ве крило́, ледáчий праці́вник, дівочі́й щодéнник, перела́мана че́люсть, неймові́рне стражда́ння, вилицюва́те облі́ччя, іроні́чне заува́ження.

6. Перекладіть українською мовою.

1) Koupiš si nové boty.	16) V parku roste starý strom.
2) Vidíte ten vysoký dům?	17) Bydlíme ve starém paneláku.
3) Jdou spolu do kina.	18) Oni mě neznají.
4) Učitelka opravuje naše diktáty.	19) Na koho čekáš?
5) Dáš mi ten červený bonbón?	20) Nemocný se pohybuje pomalu.
6) Zpíváme ukrajinské lidové písně.	21) Žáci běhají po chodbě.
7) Dnes jedeme na výlet.	22) Daruji Ti tu zajímavou knihu.
8) Jídelna se nachází v centru.	23) Koza se pase na zahradě.
9) Babička si oblékne teplý kabát.	24) Uvaříme vám chutnou polévku.
10) Máma nese těžkou tašku.	25) Znáš tu anglickou pohádku?
11) To se mi nelíbí.	26) Děti nerady čtou.
12) Pořídíme si brzy nové auto.	27) Auto pomalu zastavuje.
13) Synovec vyřídí pozdrav své tetě.	28) Rostou v hlubokém lese houby?
14) V létě odpočíváme u moře.	29) Sypu* koláč moučkovým cukrem. .цукрова пудра
15) Petr jde právě do obchodu.	30) Potkáváš ho pravidelně?

*сіпати – сіплю, сіплеш, сіплють//посіпати X посіпати

7. Від дієслів, використаних у реченнях попередньої вправи, спробуйте утворити наказовий спосіб.

8. Опишіть якомога детальніше дію на малюнках, пофантазуйте та придумайте, як далі розгорталася подія. Запам'ятайте нові слова, спробуйте ввести їх у речення.

нудний – нудьга – нудьгувати
 близнюкі/близнята - dvojčata
 не мати нічого проти//не заперечувати//погодитися на що/з чим//дати згоду на що
 паркан/пліт/тин/огорожа
 хвіртка
 приватний будинок
 ділянка
 доглядати дітей
 нянька, доглядальниця (за дітьми, за людьми похилого віку, за хворими)
 оточений/обнесений/огороджений
 стежка
 (по)просити дозволу
 Звернутися з проханням